

Spis treści

Wstęp 11

Historia dyscypliny 13

Źródła pisane 14

Źródła archeologiczne 15

Ustalanie chronologii 17

Rozdział 1. Schyłek starożytności 19

Na przełomie epok 19

Sytuacja Cesarstwa Rzymskiego 20

Limesy 22

Upadek Rzymu 23

Rozdział 2. Barbarzyńcy 25

Germanie 27

Germanie wschodni 27

Goci 27

Wizygoci 29

Wandalowie 29

Ostrogoci 30

Burgundowie 30

Longobardowie 31

Alemanowie 32

Turyngowie 33

Germanie zachodni 34

Anglowie i Jutowie 34

Sasi 35

Frankowie 36

Germanie północni 39

Koczownicy 50

Hunowie 50

Awarowie 52

Protobułgarzy 54

Chazarowie 60

Węgrzy 66

Ludy północny 72

Lapończycy 74

Ludy ugrofińskie 75

Finowie Zachodni 76

Plemiona czudzkie (Weś) 81

Merja 83

Murom	85
Mordwa	85
Bałowie	87
Prusowie	89
Słowianie	97

Rozdział 3. Kultura materialna 99

Środowisko, podstawy gospodarcze	99
Obszary uprawne Europy	102
Rolnictwo	103
Hodowla	106
Eksploracja bogactw leśnych	108
Eksploracja wód	108
Pozyskiwanie surowców	110
Pożywienie	114
Potrawy	116
Menu	117
Posty	118
Sposoby konsumpcji	119
Zachowanie przy stole	121
Przechowywanie pożywienia	121
Dom, zamek, pałac	122
Dom jako budynek mieszkalny	122
Domy w Galii	125
Domy Longobardzkie	126
Domy Franków w epoce Karolingów	127
Domy w Irlandii i Brytanii	131
Domy w Skandynawii	133
Domy na Słowiańszczyźnie	134
Zamki	135
Pałace	139
Osiedla obronne	141
Grody	141
Urządzenia obronne	144
Strój	145
Surowce	145
Tkaniny	146
Sposoby ubierania	147
Odzież	148
Strój Germanów	151
Strój Normanów	153
Strój ludów północy	154
Strój Finów	154
Strój Ugrofinów	154
Strój koczowników	154

Strój Protobułgarów	155
Strój Węgrów	155
Strój Słowian	155
Fryzury i nakrycia głowy	157

Rozdział 4. Wymiana i handel 159

Wymiana	159
Transport	159
Handel	160
Handel arabski	161
Handel europejski	161
Moneta, pieniądz pozakruszcowy	163
Pieniądz	163
Moneta	166
Skarby	168
Ceny	169
Targ, rynek	171

Rozdział 5. Osadnictwo 173

Wieś	173
Miasto	174
Zabudowa	178
Miasta merowińskie i karolińskie	180
Miasta w Italii	181
Miasta w Anglii	182
Miasta Słowian	183
Miasta Normanów	185

Rozdział 6. Wojna 191

Uzbrojenie	194
Taktyka wojenna	197
Wojsko	200
Wyprawy krzyżowe	201
Walka	201
Produkcja uzbrojenia	202

Rozdział 7. Obrządek pogrzebowy 205

Cmentarze	205
Pochówki	206
Ziemie polskie	206
Słowianie Wschodni	210
Ziemie Państwa Wielkomorawskiego	211
Pochówki Longobardów	211
Pochówki merowińskie	212
Pochówki karolińskie	212

- Pochówki saksońskie i turyńskie 213
- Pochówki skandynawskie 214
- Pochówek królewski (?) z IX w. w Oseberg 215
- Pochówki koczowników 216

Rozdział 8. Religia 221

- Religie pogańskie 221
 - Pogaństwo 223
 - Przestrzeń sakralna 224
 - Zabiegi magiczne 227
- Chrześcijaństwo 230
 - Postępy chrystianizacji 230
 - Monastycyzm 231
 - Duchowieństwo 235
 - Sztuka chrześcijańska 237

Rozdział 9. Społeczeństwo 239

- Rodzina, ród, plemię 239
 - Rodzina 239
 - Ród 241
 - Plemię 243
- Jednostka a grupa 244
- Jednostka a Kościół 251
- Jednostka a społeczeństwo 256
 - Dziecko 256
 - Kobieta 259
 - Mężczyzna 261

Rozdział 10. Mentalność 265

- Mentalność rzymska a bizantyjska 267
- Mentalność rodowa i plemienna 268
- Uczucia 268
- Dwuwiara 269
- Zdrowie 271
 - Choroby 273
 - Zabiegi lecznicze 273
 - Ekologia 275
 - Higiena 275
 - Czystość 278
- Postrzeganie świata 279
 - Pamięć 282
- Czas 284
 - Miesiące 285
 - Godziny 286
- Świat gestów, mitów i symboli 287
- Bogactwo, nędza i ubóstwo 297

Rozdział 11. Wykształcenie 305

- Szkoły 305
- Metody nauczania 307
- Pismo 308
- Szkoły tłumaczeń 310
- Uniwersytety 311
- Wykształcenie w Bizancjum 312
- Kształcenie duchownych 313

Rozdział 12. Zabawa i przyjemności 315

- Rozrywki 317
- Zabawy 318
- Teatr 319
- Sporty 319
- Muzyka 320
- Zabawy duchownych 321
- Gry 322

Rozdział 13. Kościół i państwo 325

- Świeccy 325
- Duchowni 327
- Święci 332
- Władza 334
- Państwo 340
 - Feudalizm 340
 - Wielka własność 342
 - Formy państwa 343

- Zakończenie 347
 - Osiągnięcia techniczne 347
 - Osiągnięcia naukowe 349
- Słownik terminów fachowych 357
- Bibliografia 359
- Indeks osób 365
- Indeks nazw etnicznych 373
- Indeks nazw geograficznych 377
- Spis map 387